Kihívások és
új lehetőségek a Szlovák-Magyar térkapcsolatokban

Prof. Dr. Attila Fábián
rector of University of Sopron
Vice-president of HRC

Challenges and new oppurtunies in the Slovakian-Hungarian spatial relationship

Közös gyökereink, közös problémáink, közös jövőképünk van
We have common roots, common problems, common vision

Múlt és jelen találkozása/Where the past meets the present

A szlovák-magyar határ 679 km-es teljes hosszával az Európai Unió egyik leghosszabb szárazföldi határa, gazdasági és társadalmi helyzetét tekintve rendkívül változatos.

With its total length of 679 km, the Slovak–Hungarian border is one of the longest land borders within the European Union and is highly diverse in terms of its economic and social conditions

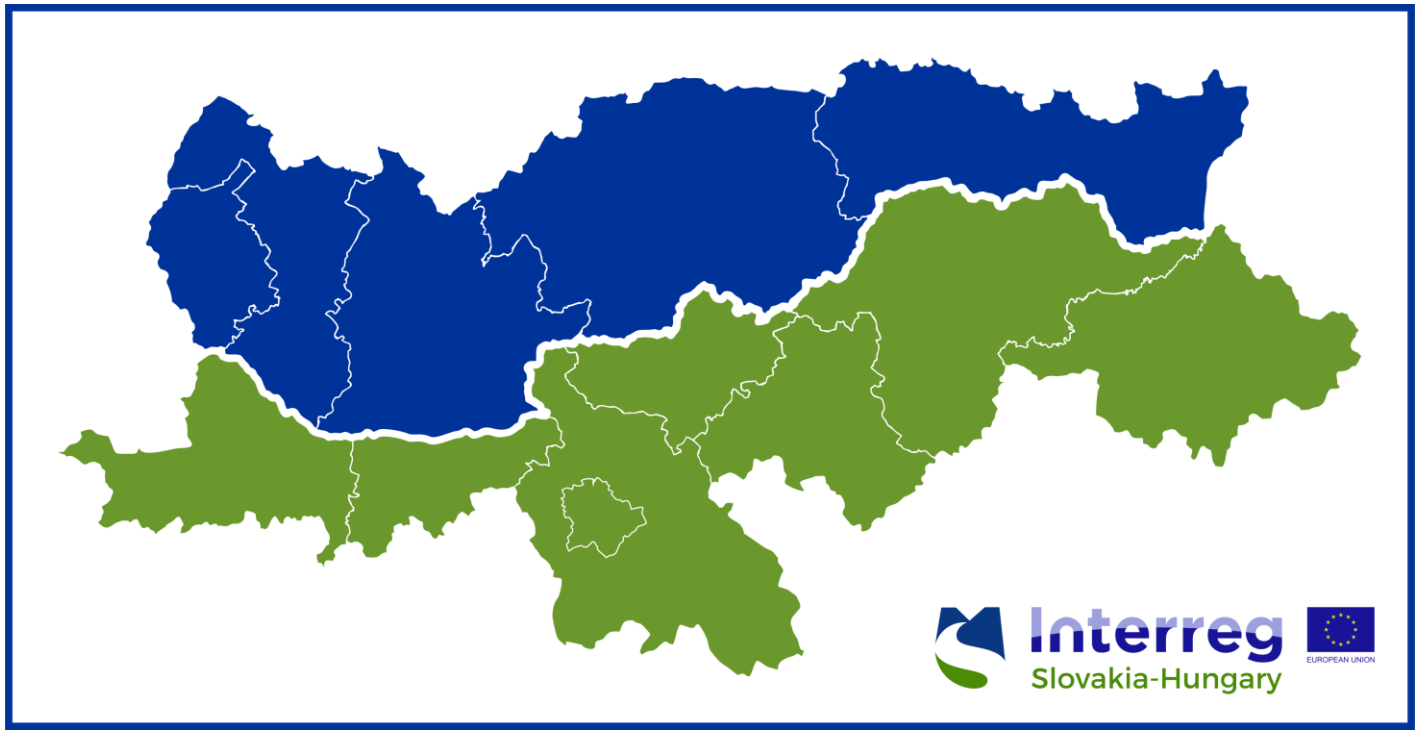

HU-SK határ/ HU-SK border

- Leghosszabb határszakasz a Közép-Duna (Kárpát-) medencében/ Longest session in the Central Danube (Carpathian) Basin.
- Nyugati vs. keleti rész/ West vs. East parts
- Sokszínűség (földrajzi, természeti, társadalmi)/diversity (physical, natural, social)
- 2 nagyobb város és vidéki periféria/ 2 capitals & rural periphery

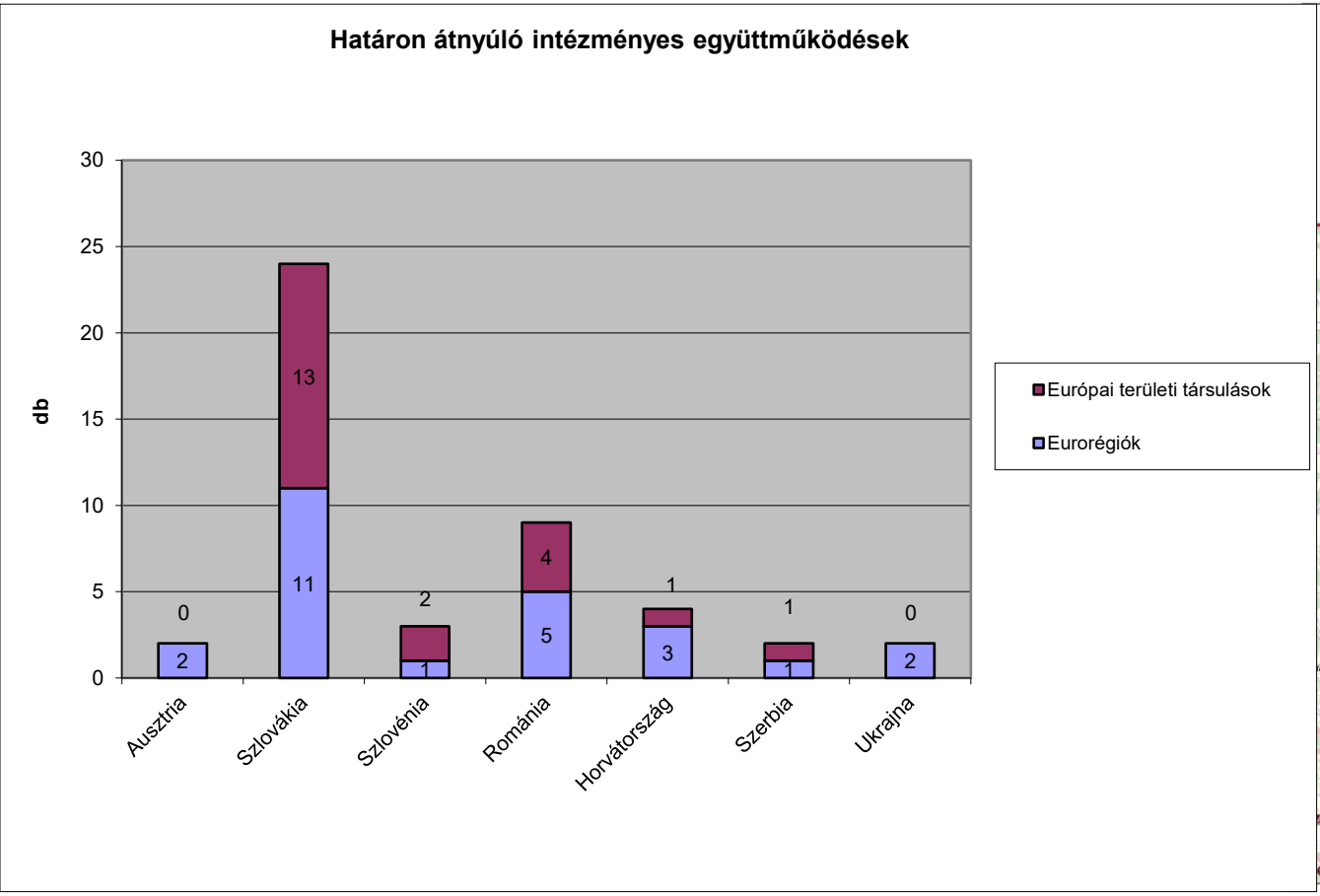

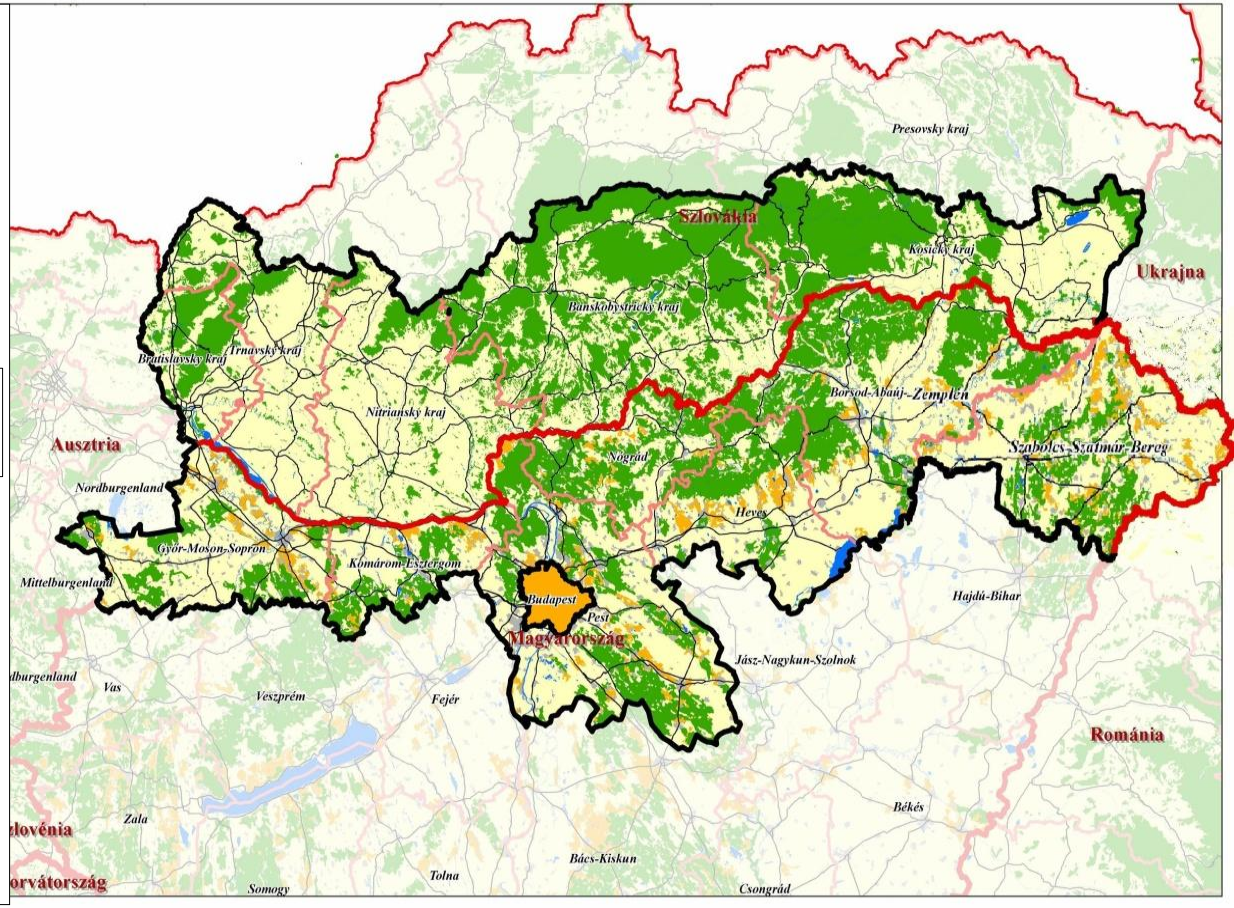

Trendek a közép-európai régióban/ Trends in the Central European Region

- **Interreg Central Europe programterület= 7 ország** (Ausztria, Csehország, Horvátország, Lengyelország, Magyarország, Szlovákia, Szlovénia) **és 2 országrész** (Észak-Olaszország és Kelet-Németország) /**The Interreg Central Europe programme area includes 7 countries** (Austria, Czech Republic, Croatia, Poland, Hungary, Slovakia, Slovenia) **and 2 regions** (Northern Italy and Eastern Germany).

Tekinthető Európa szívének -hidat képez északi és déli, keleti és nyugati területek, kultúrák között/ **can be considered the heart of Europe**, as it serves as a bridge between northern and southern, as well as eastern and western areas and cultures.

- **A térség problémái:**
  - csökkenő népesség/ declining population
  - magas elvándorlási ráta/high emigration rates
  - elöregedés/ aging
  - kiemelten rossz munkanélküliségi adatok/ particularly poor unemployment figures
  - nemzetiségek és kisebbségek magas aránya/ high proportion of ethnic and minority groups
- EURÓPA POSZTSZOCIALISTA RÉGIÓIBAN **A TERMÉKENYSÉGI RÁTÁK CSÖKKENÉSE ÉS AZ ELVÁNDORLÁS** MÁR AZ 1990-ES ÉVEKTŐL TAPASZTALHATÓ JELENSÉG/I N THE POST-SOCIALIST REGIONS OF EUROPE, **DECLINING FERTILITY RATES AND EMIGRATION** HAVE BEEN EVIDENT SINCE THE 1990s.
- A **vidéki térségek kiürülés**ének oka: **képzettebb fiatalok szelektív elvándorlása**, reproduktív korosztályok kimerülése./ **The depopulation of rural areas** is generally caused by the **selective emigration of more educated young people** and the depletion of reproductive age groups. Szlovákiában, Magyarországon **folyamatos a népesség csökkenés/**In Slovakia and Hungary, **the population is continuously decreasing**

Interregionális gazdasági helyzet/Interregional Economic Situation

Changes in the Trade Openness of Certain Central and Eastern European Countries

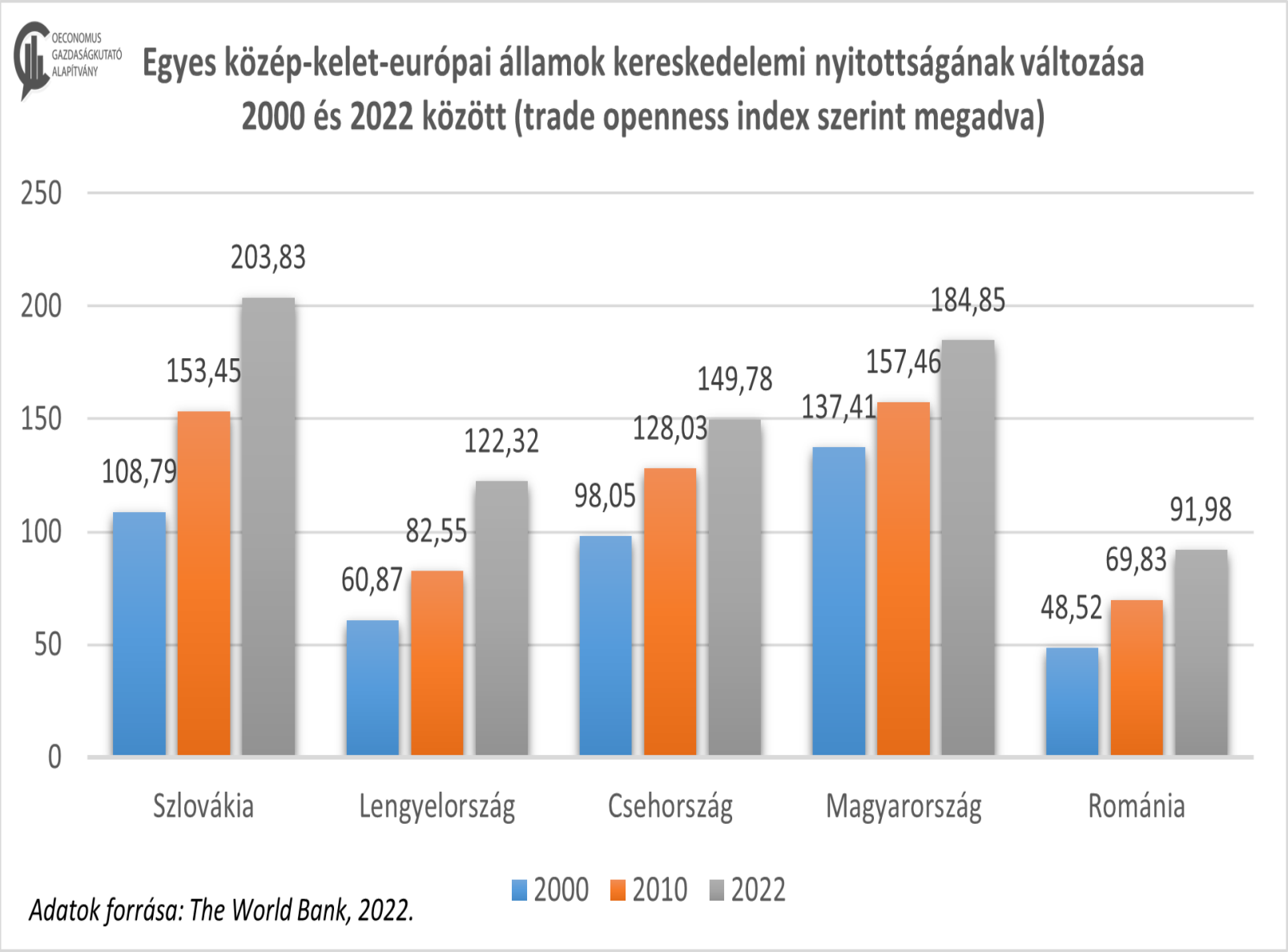

Change in the Value of Bilateral FDI Stock Between Slovakia and Hungary from 2008 to 2020 (in Million EUR)

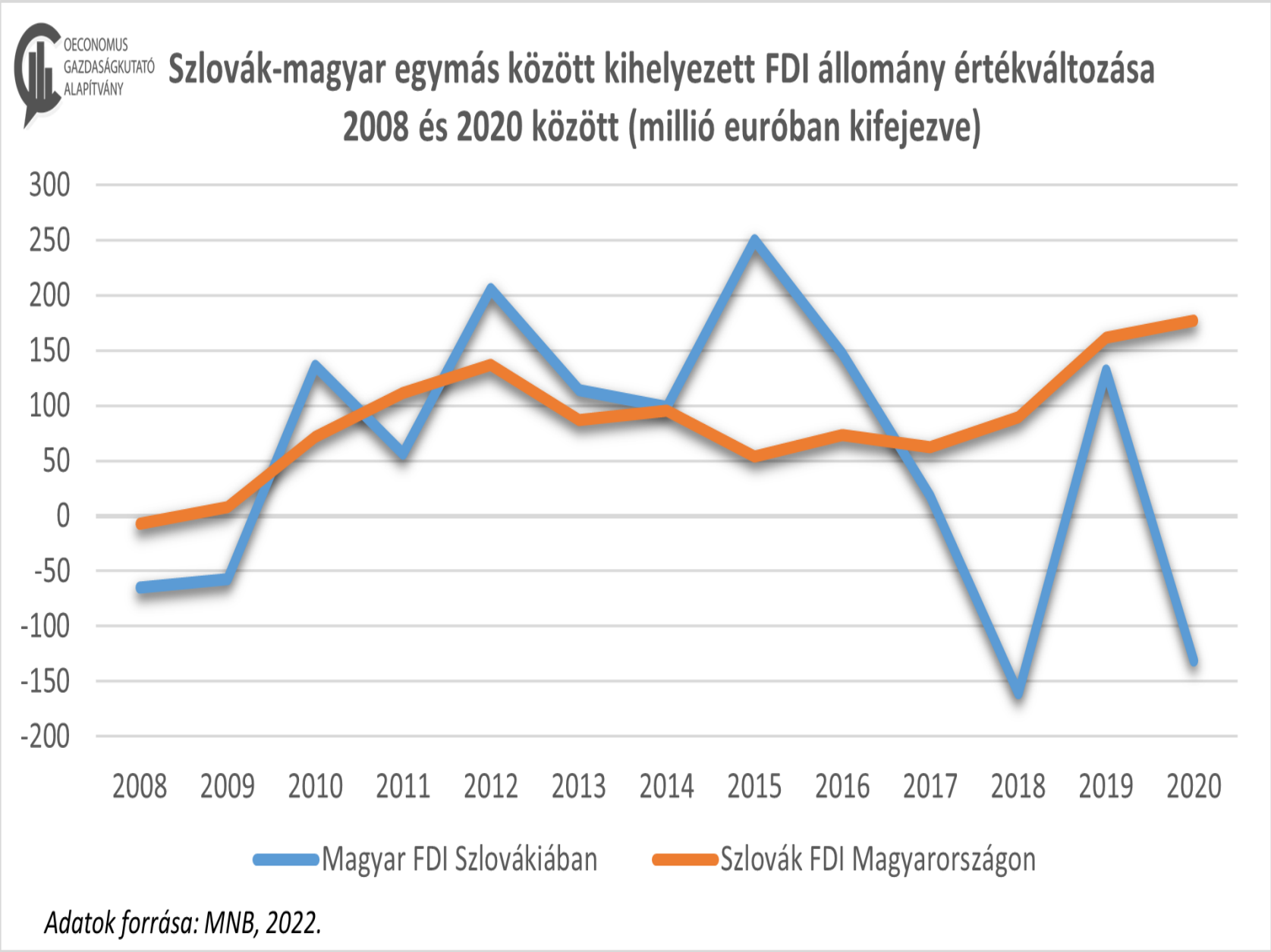

Change in the Value of Bilateral Product Exports Between Slovakia and Hungary from 2010 to 2021

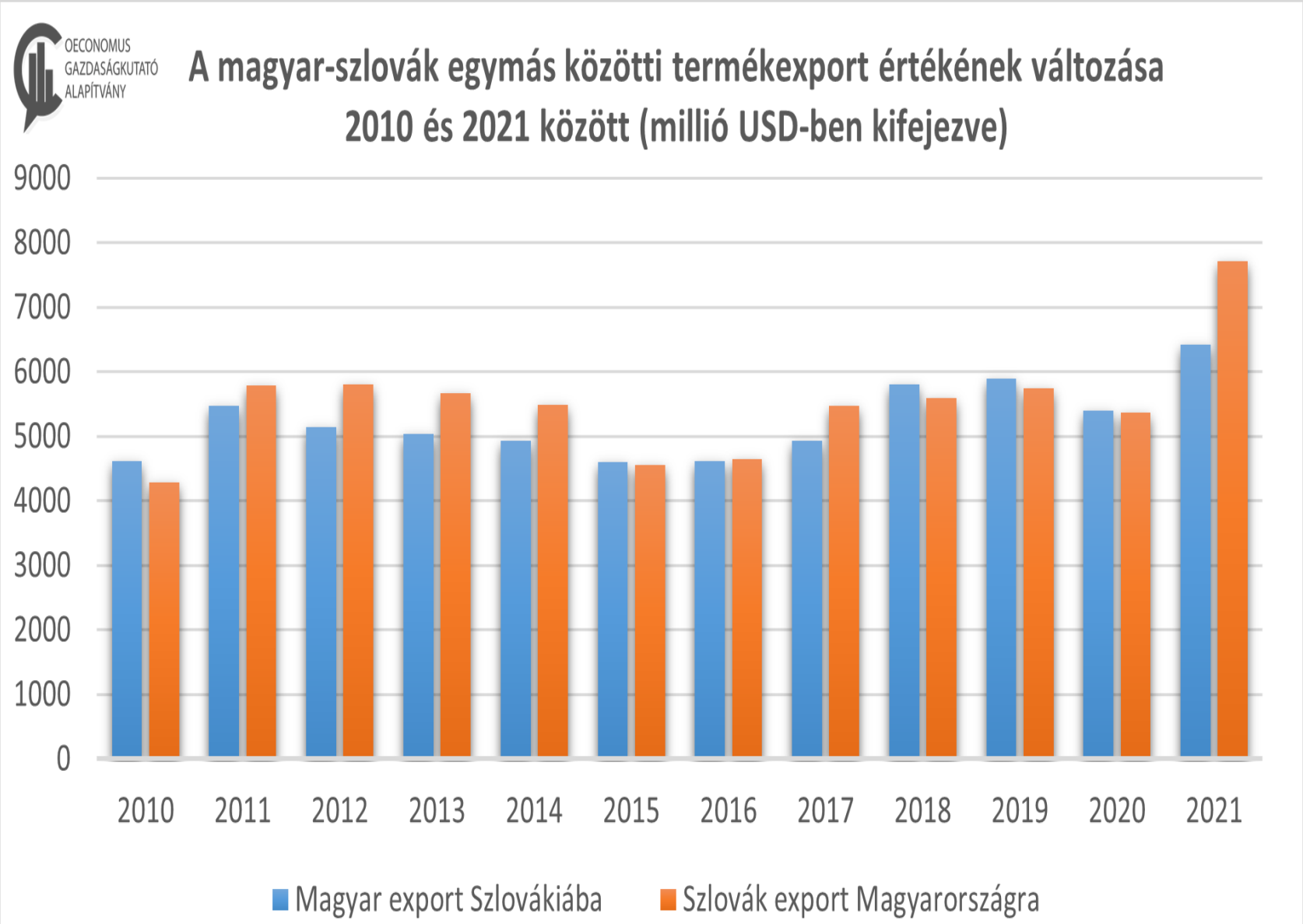

Adatok forrása: OEC World, 2023.

A magyarság létszámának és arányának alakulása a szlovákiai népszámlálásokon

Changes in the number and proportion of Hungarians in the censuses in Slovakia

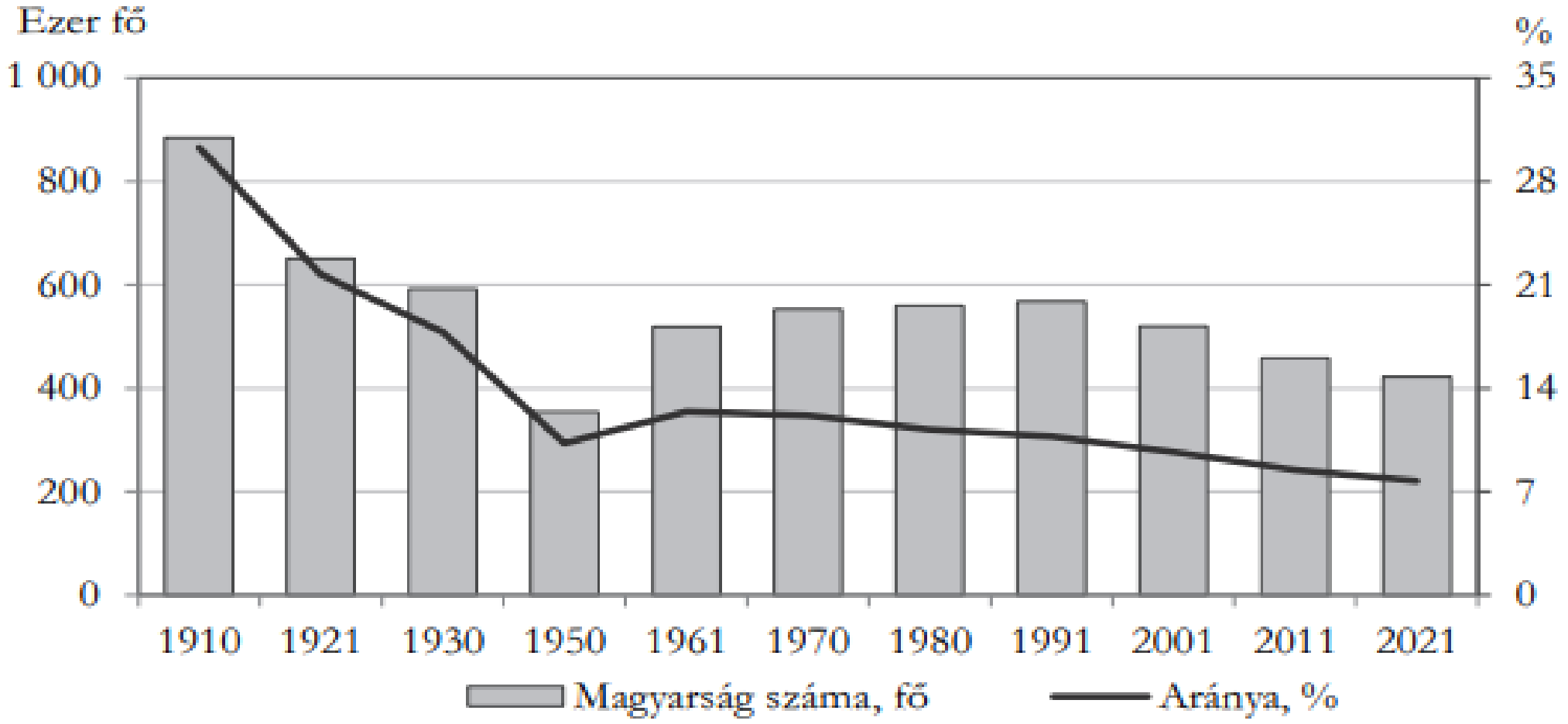

Changes in the Number of Kindergarten Children Compared to the Year 2000 (2000 = 100%)

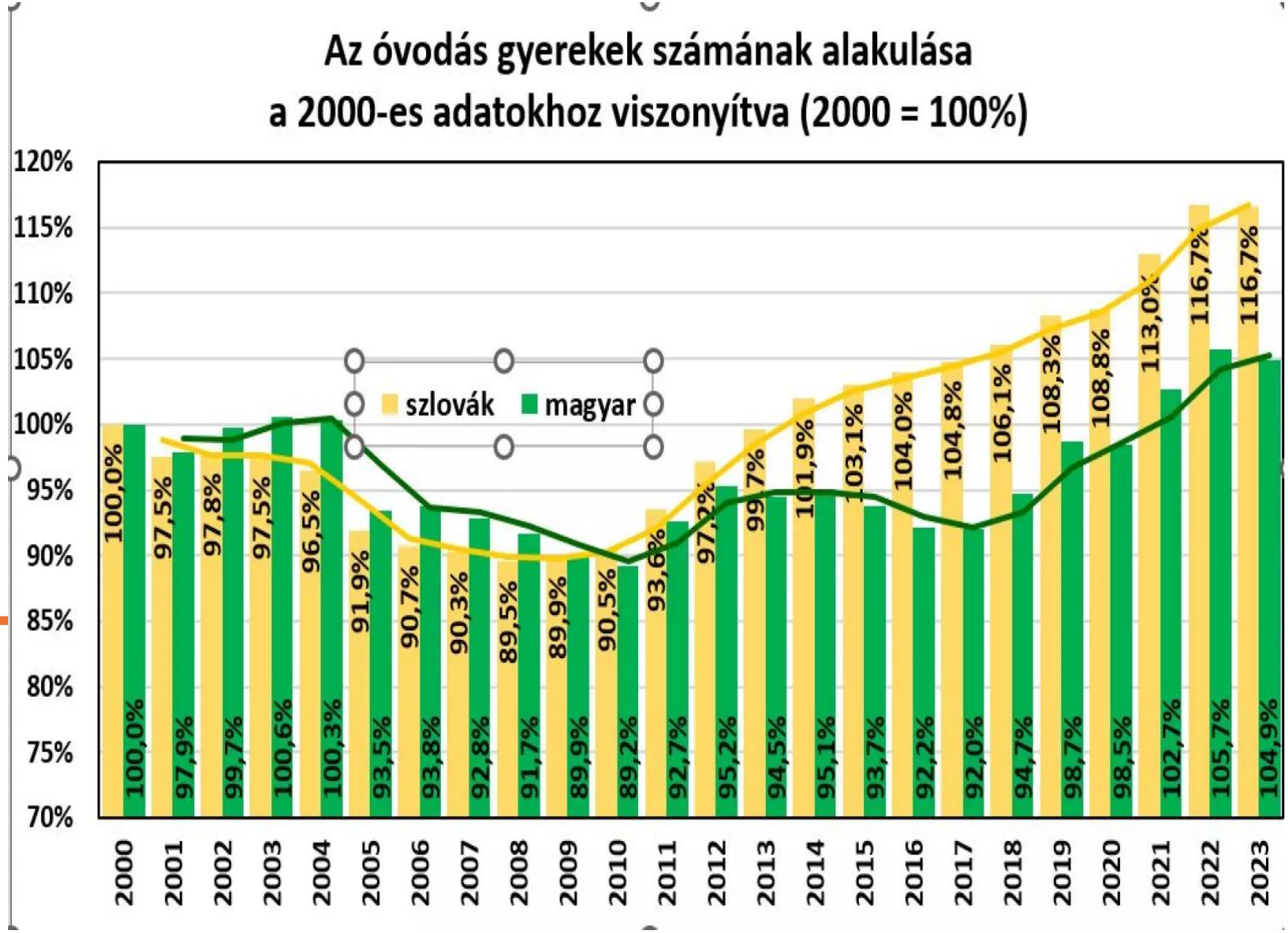

Changes in the Number of Primary School Children Compared to the Year 2000 (2000 = 100%)

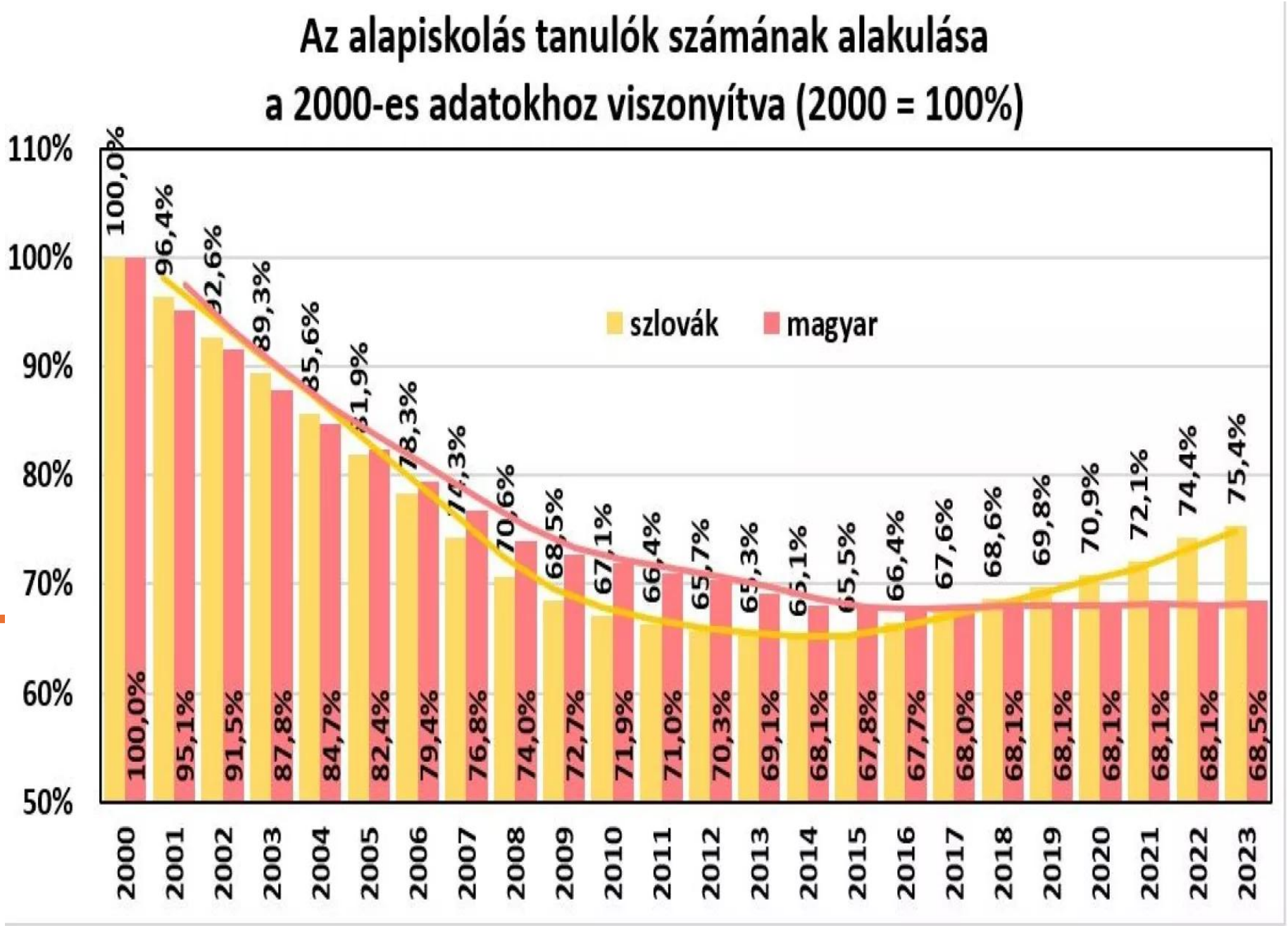

Changes in the Number of Secondary Grammar School Students Compared to the Year 2000 (2000 = 100%)

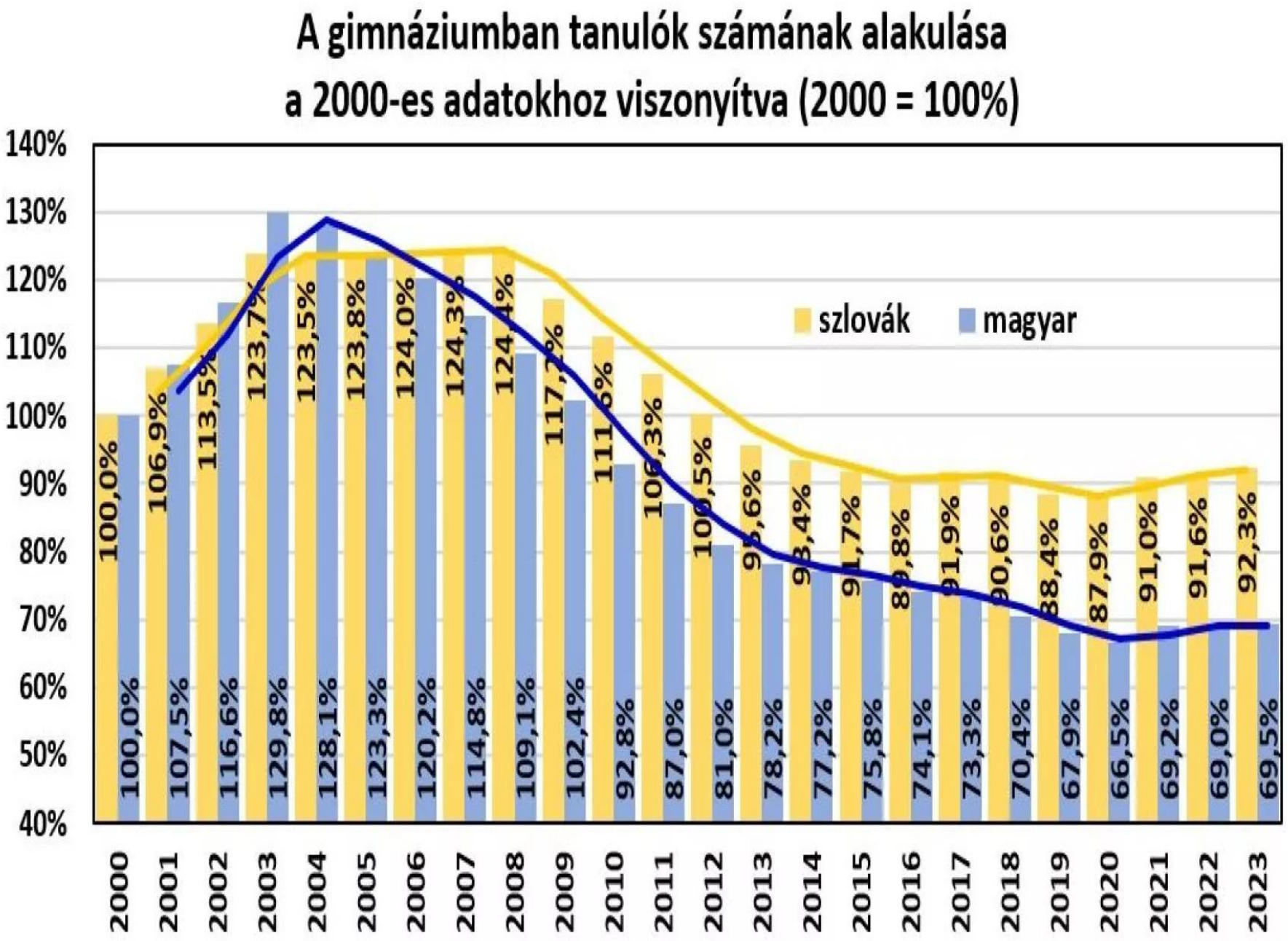

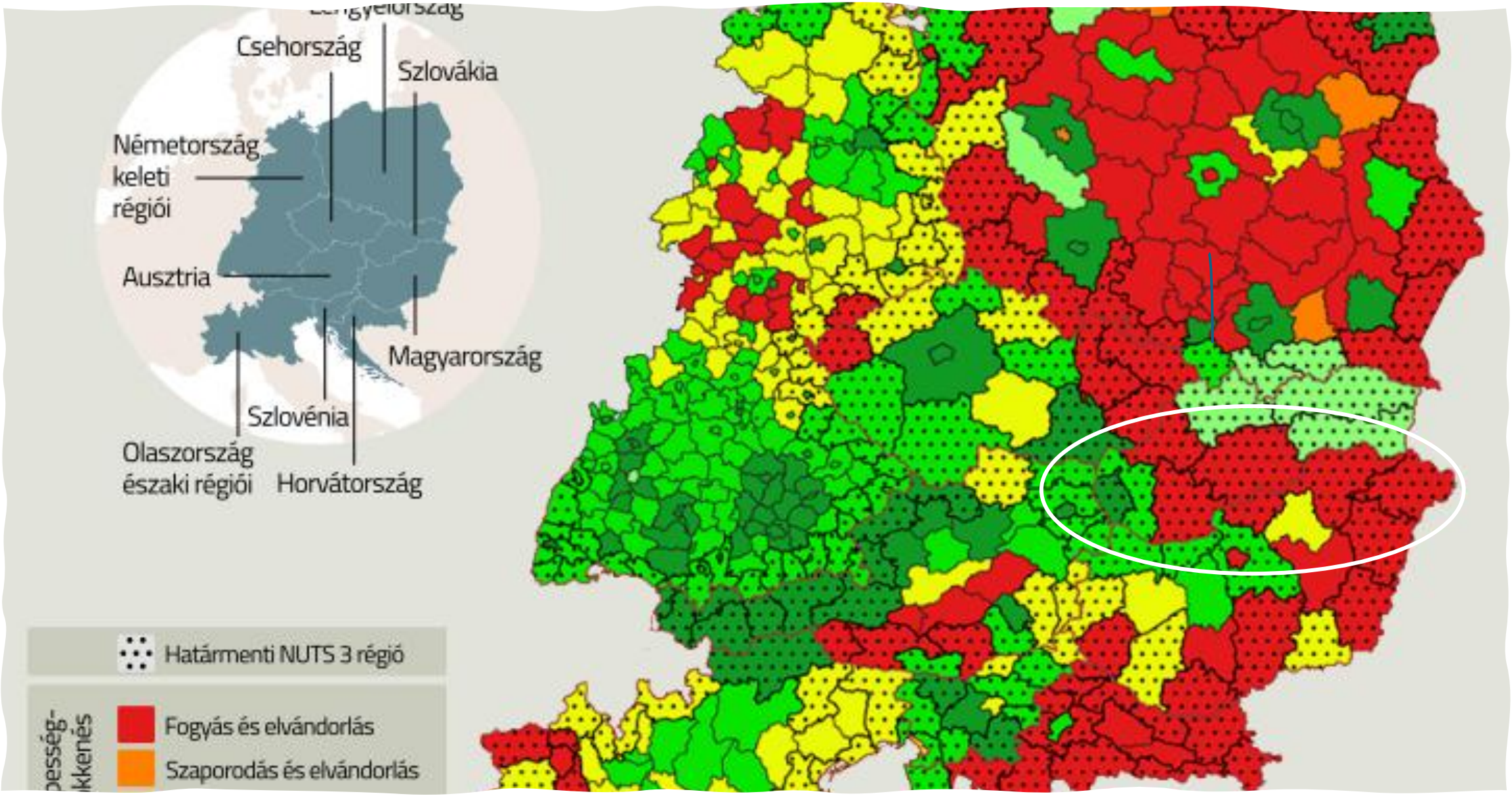
Csehország
Szlovákia
Németország
keleti
régiói
Ausztria
Magyarország
Szlovénia
Olaszország
északi régiói
Horvátország
Határmenti NUTS 3 régió
Fogyás és elvándorlás
Szaporodás és elvándorlás

Társadalmi és regionális különbségek a HU–SK határon/ Social and regional differences at the HU-SK border

- **Különböző demográfiai tendenciák /Diverse demographictendencies**

	Population (capita)			
	2001	2014	2020	Change (%)
Borsod-Abaúj-Zemplén megye	753 497	674 999	637 064	84,5%
Nógrád megye	221 605	198 392	188 092	84,9%
Banskobystricky kraj	661 343	656 813	645 296	97,6%
Kosicky kraj	766 650	794 756	801 406	104,5%

- **Vegyes etnikai összetétel/ Mixed etnic pattern (magyarok, szlovákok, romák stb./Hungarians, Slovaks, Romas, others)**

	Population (capita)					
	city			metro		
	2001	2012	2020	2001	2012	2020
Miskolc	184 125	164 973	152 901	*	303 602	283 703
Kosice	236 093	240 164	238 593	343 092	361 351	368 725

- **Kedvezőtlen társadalmi, jövedelmi viszonyok/ Unfavourable social, income conditions**

	GDP (million, PPS)			GDP per capita					
	2000	2011	2020	2000 (PPS)	2011 (PPS)	2020 (PPS)	2000 (EU ave %)	2011 (EU ave %)	2020 (EU ave %)
Borsod-Abaúj-Zemplén megye	5 013	6 934	9 895	6 600	10 200	15 600	35	41	52
Nógrád megye	1 284	1 490	1 874	5 800	7 400	10 000	31	30	33
Besztercebányai kerület	5 248	8 750	9 684	8 600	13 200	15 000	42	53	50
Kassai kerület	6 559	11 596	13 791	7 900	14 600	17 200	45	58	58

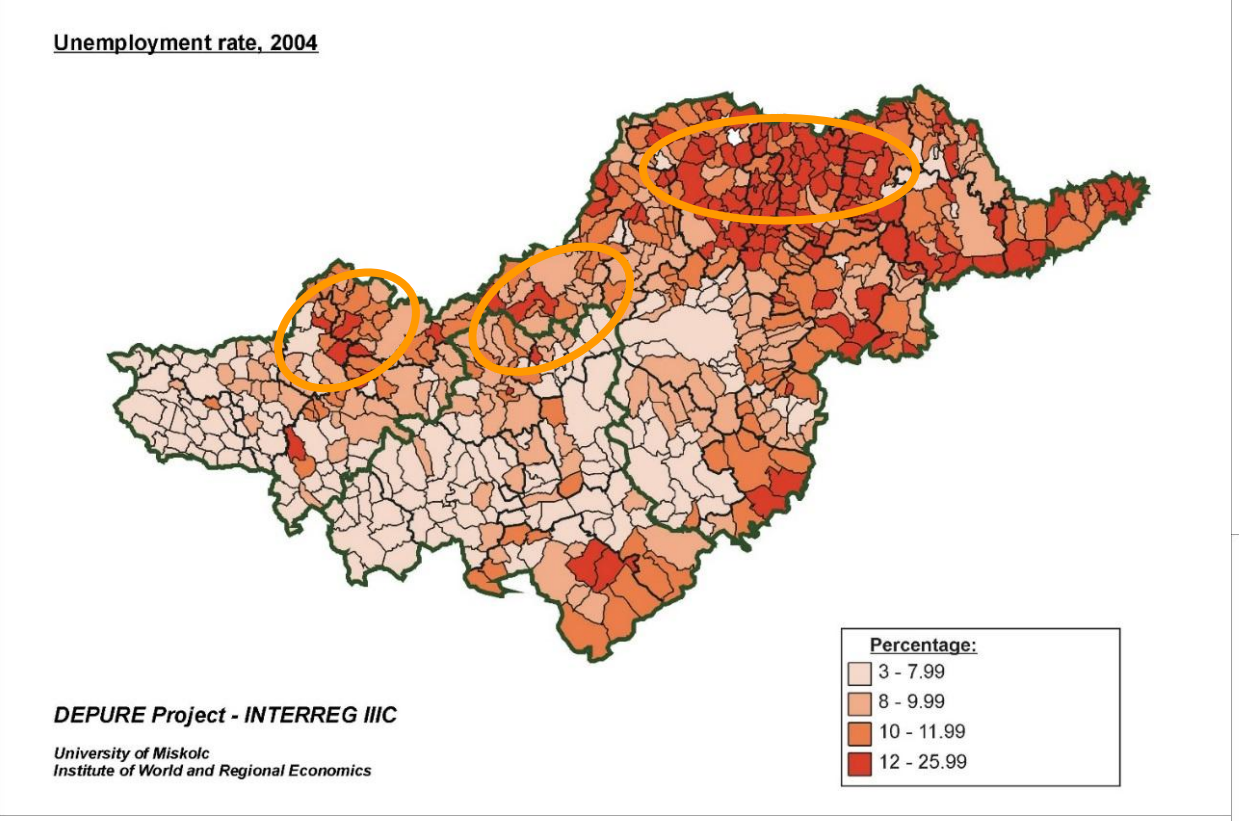

Projekt eredmények/Project outcomes

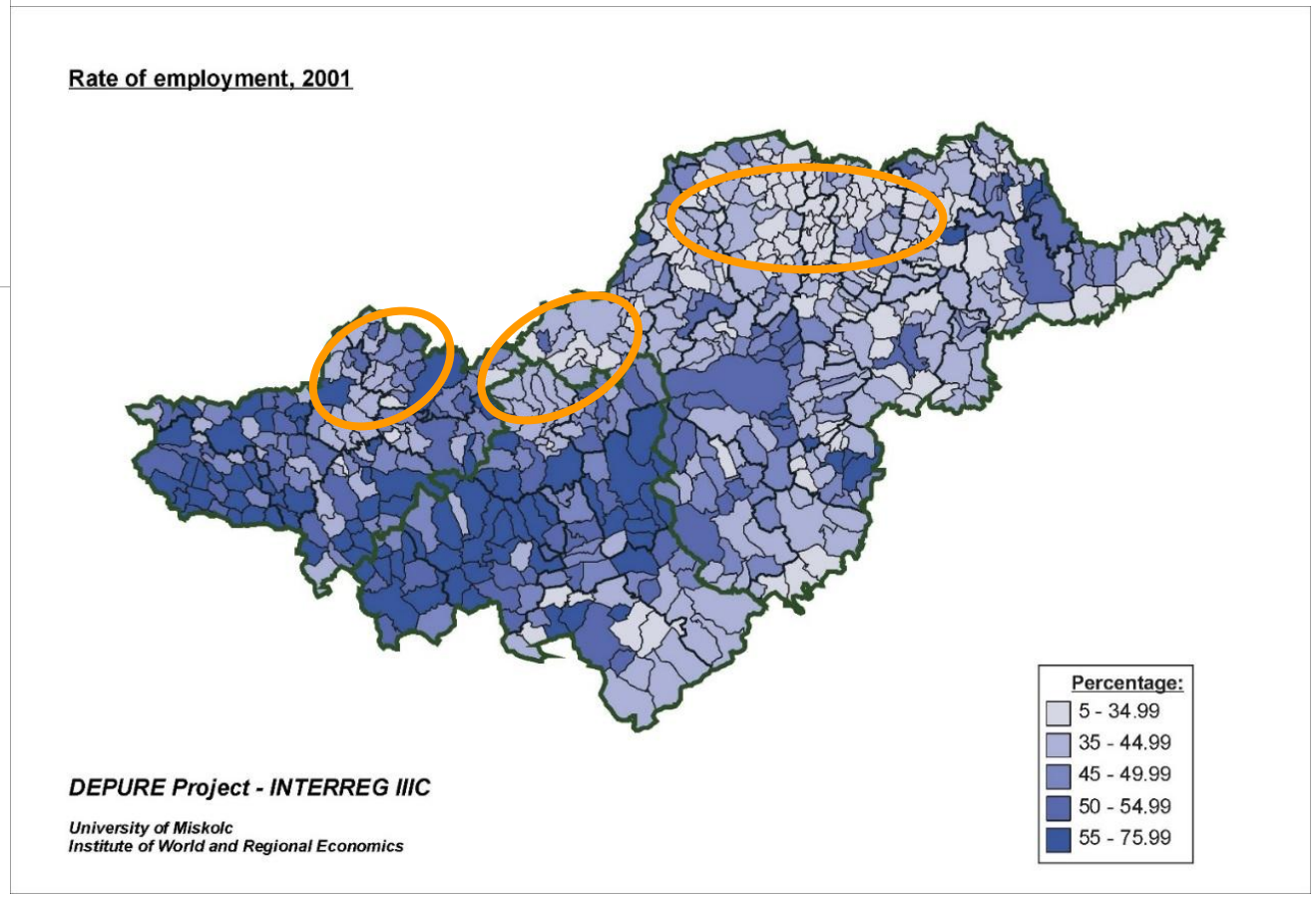

Térkapcsolatok fejlesztési lehetőségei/Development Opportunities for Spatial Connections

- Határon átnyúló közlekedési infrastruktúra fejlesztés
- Határon átnyúló közösségi közlekedés összekötése, belföldinek számító járatok a határrégióban
- Határon átnyúló kerékpárosinfrastruktúra-fejlesztések
- **A diplomák és végzettségek kölcsönös elismerése, iparfejlesztési célú közös diplomák kialakítása (joint-degree programok), felsőoktatási kooperációk**
- Üzleti-befektetési célú információs rendszer kialakítása
- Foglalkoztatási paktum a határrégióban
- Közös kulturális program kínálat kialakítása a határrégióban
- A fekvőbetegellátó rendszerek összekapcsolása
- Határon átnyúló sürgősségi betegellátás, a mentő autók zavartalan mentési tevékenységének biztosítása a határtérségben
- Az idősgondozáshoz kapcsolódó kapacitások összekapcsolása
- Határon átnyúló turisztikai és kulturális csomagok kialakítása, közös jegy és bérletrendszer

- Development of cross-border transport infrastructure
- Connecting cross-border public transportation, domestic-like services in the border region
- Development of cross-border cycling infrastructure
- **Mutual recognition of diplomas and qualifications, creation of joint degrees for industrial development purposes, higher education cooperation**
- Establishment of a business-investment information system
- Employment pact in the border region
- Development of a joint cultural program offering in the border region
- Integration of inpatient care systems
- Cross-border emergency medical care, ensuring uninterrupted ambulance services in the border area
- Integration of elderly care capacities
- Creation of cross-border tourism and cultural packages, joint ticketing and pass systems

A negyedik generációs egyetemek térbelisége/

Spatiality of Fourth-Generation Universities

- Hogy illeszkednek a térbe? / How do they fit into the space?
- Mi a gazdasági, társadalmi és környezeti szerepük? / What is their economic, social, and environmental role?
- Hálózati integritás és hatékonyság/ Network integrity and efficiency

A tudásalapú gazdaság kiteljesedése: a Triple Helix/ The Fulfillment of the Knowledge-Based Economy: the Triple Helix

- Triple Helix a kulturális evolúció „modellje”/ "The model of cultural evolution"
- Modellalkotó: L. Leydesdorff
- A modell 3 szféra szerves kapcsolatán keresztül alkot komplex innovációs elméletet/ The model forms a complex innovation theory through the organic connection of three spheres.
  - Profitorientált szféra (*business*)
  - Kormányzat (*government*)
  - Egyetemek (*academia*)
- 3 szféra folyamatos kommunikációja biztosítja mindhárom szektor fejlődését/ The continuous communication between the three spheres ensures the development of all three sectors
- Cselekvési irányt mutat a tudásalapú gazdasági rendszerek kialakításához/ It provides a direction for the establishment of knowledge-based economic systems.

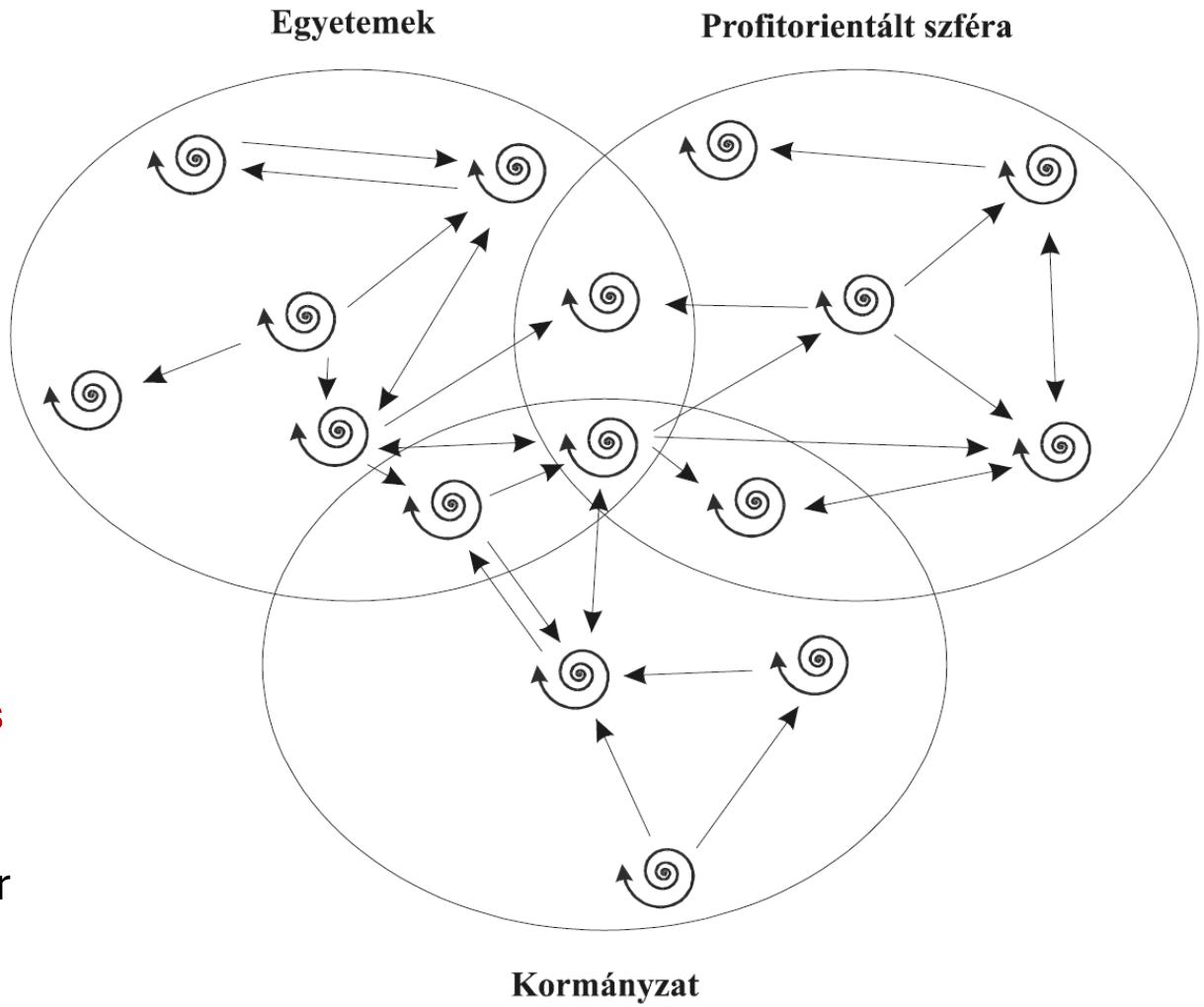

Lengyel, 2005

A tudásalapú gazdaság kiteljesedése/ The Maturation of the Knowledge-Based Economy : Quadruple és Quintuple Helix

- **A negyedik helix az alapmodell továbbgondolásával született meg/ The fourth helix was developed as an extension of the basic model:**
  - Média és kultúraalapú közösségi tér, illetve civil társadalom (*media and civil society*)
  - A modellben is érvényes a szférák szerepének kiegészítése és egymás feladatainak átvállalása és megkönnyítése/ The model also reflects the complementarity of the spheres' roles and the mutual support and sharing of responsibilities among them.
- **Az ötödik helix megfelelő keretét adja a fenntartható fejlődés vizsgálatának/ The fifth helix provides an appropriate framework for examining sustainable development:**
  - A társadalom és a gazdaság természeti környezete (*environment*)/ The natural environment of society and the economy
  - Lehetőséget ad, hogy az innováció elemzése összefonódjon a környezeti ügyekkel (globális felmelegedés, zöld technológiák stb.)/ It enables the analysis of innovation to be intertwined with environmental issues (global warming,green technologies etc.)

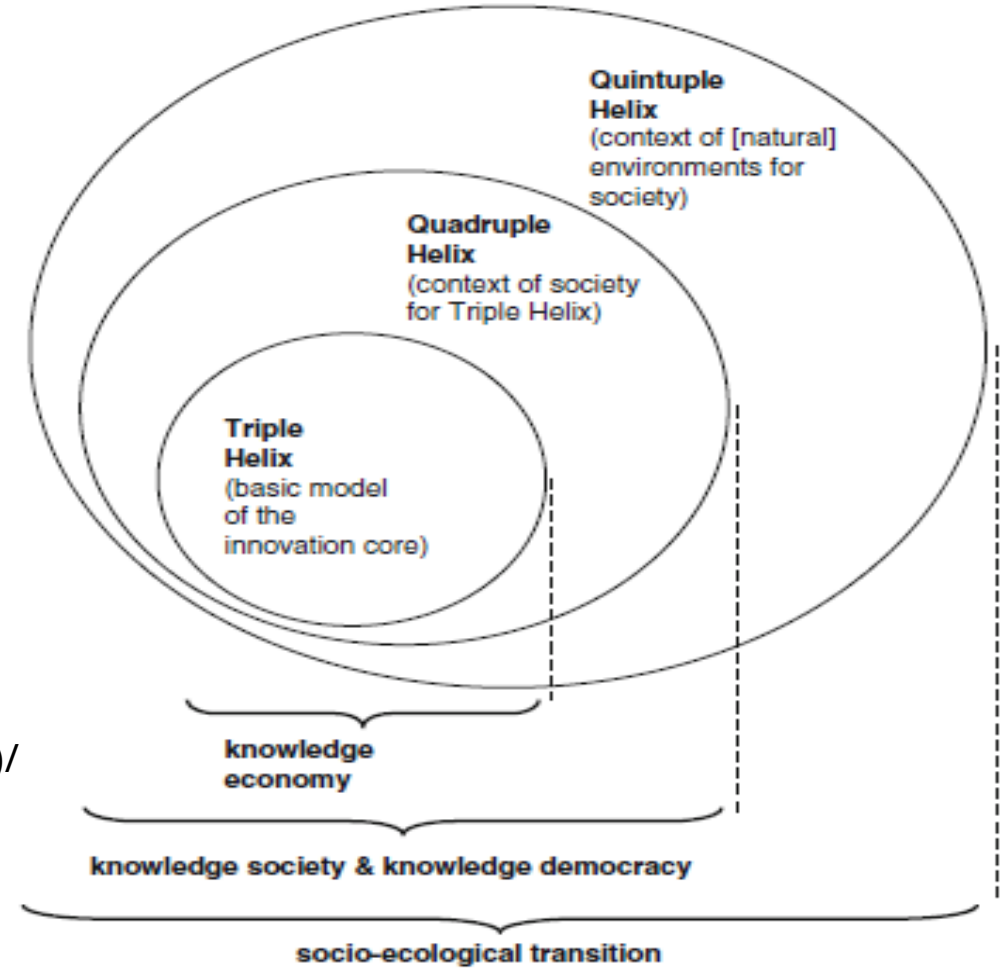

Carayannis–Campbell, 2012

Interreg Hungary – Slovakia

Co-funded by the European Union

Interreg Magyarország – Szlovákia

Az Európai Unió társfinanszírozásával

INTERREG SKHU EGYÜTTMŰKÖDÉSI PROGRAM

„A program küldetése a **magyar–szlovák határon átnyúló együttműködés erősítése**, a régió növekedésének előmozdítása és a közös határ mentén jelentkező kihívások kezelése. Olyan projekteket támogat, amelyek az innovációra, a fenntarthatóságra és a társadalmi kapcsolatok erősítésére összpontosítanak, elősegítve a kölcsönös bizalom kialakulását és tartós partnerségek kiépítését a térség jobb jövője érdekében.”

INTERREG SKHU CROSS BORDER COOPERATION PROGRAMM

„This programme's mission is to **strengthen cross-border cooperation between Hungary and Slovakia**, boost regional growth, and tackle shared challenges along the border. It supports projects that focus on innovation, sustainability, and social connections, fostering mutual trust and building lasting partnerships for a better future in the region.”

Pályázható területek/ Eligible areas for funding

Timetable of calls for proposals

Building partnership

2023

Call for proposals – HUSK-2301

Type of call: one-round, restricted

Involved actions:
- 3.1.1: Elimination border obstacels
- 3.2.1: Small project fund

Eligible applicants:
- Rába-Duna-Váh EGTC
- Via Carpatia EGTC
- Cesci Private Law Association
- Cesci Carpathia Private Law Association

Allocation: 13.500.000 EUR

Closed: 02/2023

Call for proposal – HUSK-2302

Type of call: one-round, open

Involved actions:
- 1.2.1: Protection and preservation of the natural capital
- 1.2.2: Joint risk management
- 2.4.1: Preservation of local heritage

Primary applicants:
- water management organizations
- national, natura park directorates
- nature and environment protection org.
- non-governmental organizations
- local and territorial municipalities and their budgetary organizations
- EGTCs
- universities and research organizations
- educational organizations
- disaster management organizations
- forest management organizations
- destination management organizations
- churches, museums and cultural institutions

Allocation: 50.000.000 EUR

Closed: 09/2023

2024

Call for proposals – HUSK-2401

Type of call: one-round, targeted

Involved actions:
- 2.4.2 - Complex development of tourism destinations

Coordinating applicants:
- EGTCs
- territorial governments
- development agencies
- tourism destination management organisations

Other partners:
- local and territorial governments and their budgetary organizations
- EGTCs
- destination management organizations
- non-governmental organizations
- churches
- museums and cultural institutions
- national park directorates and natural parks
- private entrepreneurs and SMEs

Allocation: 33.000.000 EUR

Date of publishing: 01/07/2024

Deadline for submission: 31/01/2025

2025

Call for proposals – HUSK-2501

Type of call: one-round, open

Involved actions:
- 1.1.2 - Short supply chains
- 2.1.1 - Social innovations for disadvantaged and vulnerable groups
- 2.2.1 - Inclusive and quality education
- 2.3.1 - Family- and community-based health care services
- 2.3.2 - Cross-border development of healthcare institutions

Primary applicants:
- public authorities and institutions
- local and territorial governments and their budgetary organizations
- non-governmental organizations
- educational organizations
- universities and research organizations
- healthcare institutions
- churches
- EGTCs
- SMEs

Allocation: 22.000.000 EUR

Est. date of publishing: 07/2025

Est. deadline for submission: 12/2025

Interreg Hungary – Slovakia

Co-funded by the European Union

Köszönöm figyelmüket! - Ďakujem za vašu pozornosť!

Prof. Dr. Fábián Attila
fabian.attila@uni-sopron.hu